

Az őszapó (*Acredula caudata* L.) fészkeképítése.

Irta: LINTIA DÉNES.

Rendes körülmények között márczius hava első napjaira esik e madár fészkeképítése. Vegyesállományú lombdőkben, különösen hol alja-növényzet van, azután ligetekben, bokrokban, nagyobb mesgyékben, sőt az ember közvetlen közelében, kertekben is szokott fészkelni. Fészke legtöbnyire valamely fatörzshöz, vastagabb kerítéskaróhoz vagy más efféléhez van egyik oldalával hozzáépítve s néhány alatta vagy mellette elnyúló ághoz vagy galyhoz támaszkodik s ezekhez van odaszöve. Töbnyire embermagasságban található; ennél nagyobb magasságban ritkábban s csak szálasabb erdőkben. Néha marharágás következtében elsatnyult ágasbogas bükkeserje galyai közt is épül.

A megfelelő fészkelőhely kiszemelése után e madarak oly élénk sürgést-forgást és cserregést visznek véghez, hogy figyelmünket szinte magukra terelik. Elhatároztam, hogy egy ilyen, úgy alakjára mint szerkezetére nézve remek számba menő fészkeknek az építését elejétől kezdve végignézem.

Még csak márczius 8-ika volt, midőn egy negyedrészen már megépített fészket felfedeztem. Elővettem távcsöveimet s jól elfödve alig pár lépésről órák hosszan tanulmányoztam a gyönyörű látványt. A fészke egy sövényül növesztett fasor egyik szilfáján volt. Az, a melyen a fészke állott, jó embermagasságban le volt törve, a földben maradt része pedig egy 9—10 méter magasságú ikerfa közvetlen közelében állott; éjszakra néző oldalán sok ágacska hajtott ki s ezen ágakon épült a fészke.

Az építésben mindkét madár egyaránt vesz részt; majd az egyik, majd a másik veszi át a munkát, a szerint, a mint a fészkeanyaggal megérkeznek. Építőanyagul leginkább fák kérgén növő különféle mohák, zuzmók, hernyók bábjainak levetett bőre, gubója, szőr, toll, szövőanyagul pedig gyapjú és különféle pókháló szolgál, mely utóbbi a tavasz elején

Der Nestbau der Schwanzmeise (*Acredula caudata* L.).

VON DIONYSIUS LINTIA.

Unter normalen Verhältnissen fällt der Nestbau dieses Vogels auf die ersten Tage des Monats März. Dasselbe legt er in gemischten Laubwäldern, besonders dort, wo es Unterholz gibt, dann in Auen, an strauchreichen, grösseren Rainen, sogar auch in der Nähe des Menschen, in Gärten an. Das Nest ist gewöhnlich an einen Baumstamm, an einen dickeren Zaunpfosten oder irgendsonst angelehnt, stützt sich auf einige sich unter ihm oder neben ihm befindlichen Äste und Zweige und ist an alldies angewebt. Es ist meistens in Manneshöhe zu finden; höher nur selten und in Hochwäldern. Manchmal befindet sich dasselbe auch im Zweigengewirre einer durch Viehfrass verkrüppelten Buche.

Nach der Wahl eines geeigneten Nistplatzes führen diese Vögel ein so lebhaftes Hin und Her und ein solches Gezeter auf, dass sie die Aufmerksamkeit auf sich ziehen müssen. Ich beschloss, den Bau eines solchen Nestes, welches seiner Gestalt nach ebenso wie in seiner Ausführung ein wahres Kunstprodukt ist, vom Beginne an zu beobachten.

Es war schon der 8. März, als ich ein solches schon zum vierten Theile fertig gebautes Nest entdeckte. Ich nahm mein Fernrohr vor und beobachtete, gut gedeckt, aus einer Entfernung von kaum einigen Schritten stundenlang dieses prächtige Schauspiel. Das Nest war auf einer Ulme, welche in einer als Einzäunung gepflanzten gemischten Baumreihe stand. Dieselbe war in starker Manneshöhe abgebrochen und stand in unmittelbarer Nähe eines 9—10 Meter hohen Zwillingbaumes; auf der nördlichen Seite war eine Menge kleiner Triebe und auf diese stützte sich das Nest.

An dem Bau beteiligten sich beide Vögel gleichmässig: die Arbeit wird bald vom einen, bald vom anderen übernommen, je nachdem sie mit dem Nestmateriale zurückkehren. Baumaterialie bilden die verschiedenen auf Baumrinden wachsenden Moose und Flechten, die abgelegte Haut von Schmetterlingspuppen, deren Gespinnst, Haare, Federn; Webstoffe sind Wolle und verschiedene Spinnen-

mindenütt bőven van;* ezzel igen ügyesen szövö keresztül-kasul a fészkek konturját s egyesíti össze a fészkek szilárdabb részét képező mohpikkelyeket.

Egy ilyen amúgy is jól tapadó pókszálát oda erősít a fatörzshöz vagy valamelyik ághoz, majd pedig a fészkek egyik külső széléhez, onnan azután a fészkek belsejébe feszíti ki kósárfonó módra. Erre megint mohát, zuzmót stb. hoznak és ezeket majd az egyik majd a másik madár dugja bele a pókhálóval összevissza szőtt fészkek széleibe.

Közben-közben majd az egyik, majd a másik madár bujik a fészkek mélyébe és ott valóságos tánczot visz véghez; majd a lábaival tapossa le a fészkek fenekét, majd szárnyaival verdesi köröskörül és simítja az oldalait, majd megint oldalra fekszik és lábaival tapossa le azt, avagy egészen hátára fekszik és összevissza forog benne.

Hosszú farka e munkája közben nem hogy akadályozná, de hasznára van, mert mint valami kefével simítja le vele a tapadós pókhálószalakat. Mikor e munkával már annyira haladtak az építők, hogy farkuk vége már nem látszik ki a fészkekből, akkor kezdik azt lassan befödni, kihagyva a kényelmes és védett irányba néző bejárólyukat. Ha ez is megvan, következik a kibélelés. Fáradhatlan buzgalommal szednek össze minden szemük elé kerülő tollat, apró énekesek fedőtollától kezdve a liba vagy pulyka fedőtolla nagyságáig. Sokszor azt hihetné az ember, hogy a szél játszik egy-egy felkapott tollal, pedig a kis czínege küzködik egy nagy tollal a szél ellen. Szinte hihetetlen az a tollmennyiség, melyet e madárkák fészkiükbe szállítanak.

Sokszor mesélik, hogy a fészkek környékén

* A vándor pókok mindenütt sok fonalat eresztenek, melyek segítségével tovább vándorolnak.

gewebe, welche im Frühjahr überall häufig zu finden sind;* mit diesen werden die Konturen des Nestes sehr geschickt durch und durchgewebt und mit den festeren Bestandtheilen des Nestes, mit den Moostheilchen vereinigt.

Ein solcher Spinnenfaden, welcher sehr leicht hängen bleibt, wird an den Baumstamm oder an einen Ast befestigt, dann an irgend eine Aussenwand des Nestes und von hier aus schliesslich in das Innere des Nestes geführt und dort in der Weise der Korbflechter ausgespannt. Danach werden wieder Moos, Flechten u. s. w. beigetragen und steckt dieselben einmal der eine, das andere Mal der andere Vogel in die von Spinnengeweben über und über durchflochtene Aussenwand des Nestes.

Inzwischen kriecht bald der eine, bald der andere Vogel in die Nestmulde hinein und führt dort einen wahren Tanz auf; bald wird der Nestboden mit den Füßen niedergetreten, bald werden die Nestseiten durch das Schlagen der Flügel um und um geglättet, bald legt er sich auf eine Seite und stampft mit den Füßen, oder er legt sich ganz auf den Rücken und wälzt sich darin um und um.

Der lange Schwanz ist ihm während dieser Arbeit nicht nur kein Hinderniss, sondern eben von grossem Nutzen, da er damit wie mit einer Bürste die leichtanhaftenden Spinnenfäden glättet. Ist der Bau nun so weit gediehen, dass der Schwanz des Vogels nicht mehr aus dem Neste heraussteht, dann wird das Nest allmählig zugedeckt, mit Ausnahme des bequemen, nach einer geschützten Richtung stehenden Flugloches. Ist auch dies fertig, so folgt das Ausfüttern. Mit unermüdlichem Fleisse sammeln sie alle ihnen in den Weg kommenden Federn, von den Deckfedern der kleineren Sänger begonnen bis zur Grösse der Deckfedern von Gänsen und Putern. Man könnte manchmal meinen, der Wind spiele mit einer Feder, in Wirklichkeit kämpft aber die kleine Meise mit einer grossen Feder gegen den Wind. Es ist eine unglaubliche Federmenge, welche so herbeigeschleppt wird.

Es kommt öfter vor, dass in der Nähe des

* Die Wanderspinnen hinterlassen überall eine Menge Fäden, mit deren Hilfe sie weitergewandert sind.

valamely ragadozó madár lakmározása helyén a megkoppasztott zsákmány fele tolla ott maradt. Ha ezt az őszapók felfedezik, biztosra vehetjük, hogy legalább a felét fészükbe szállítják. Erre különben a fészekben levő tollak hasonlóságából is lehet következtetni.

Kedvezőtlen időjárás napokra, sőt hétszámra is megakasztja e madarak munkáját; az én esetemben is 9—10 napon át többször havazott; ilyenkor e czinegéknek még nyomát sem láttam a fészkelőhely közelében. De mihelyt langyosra fordult az idő, annál lelkesebben láttak újra munkához.

Építés közben sűrűn hallatják hangjukat, mely igen vékony „czi—czi“ vagy „szi—szi“, majd perregően „cserrrr“ vagy pedig „sz—tsk“ „sz—tsk“, „sz—tsik“.

A fészek megépítése, az esetleges megszakításoktól eltekintve, 15—20 napig tart. A kész fészket márczius utolsó harmadától április második harmadáig találhatjuk, a szerint, milyen a tavasz. Április második felében már a tojás lerakása kezdődik. A fészkealj rendszeren 8—12 darabból áll, ritkán többől. Csak melleleg jegyzem meg egyelőre, hogy egy-egy fészeknél három vagy talán négy madarat is figyeltem meg. Eddig még nem észleltem, hogy két tojó is költene együtt, de nem tartom kizártnak. Ezirányban még sok érdekes és tanulságos megfigyelésre nyílik tér.

Oraviczabánya, 1905. október 20.

*

Pótlás. Egyike a legszebb őszapó-fészkeknek 1865-ben Eresiben Pest megyében egy fatönkfelületen, egészen szabadon állva, épült. Ez a remek madárepítmény egy kis, szalmából vagy gyékényből fonott méhköpühöz hasonlított. Talpa elvágottan egyenes volt és éppen csak a beleszótt pókfonalakkal tapadt oda a tönk felületéhez. Ez a fészek a Dr. Tauscher Gyula féle tojásgyűjteménnyel együtt az Erdélyi Múzeum-Egylet birtokába került volt.

H. O.

Nestes ein Raubvogel einen anderen Vogel kröpfte und die Hälfte der Federn des gerupften Opfers am Platze bleiben. Wird ein solcher Platz von den Schwanzmeisen entdeckt, so kann mit Sicherheit angenommen werden, dass sie wenigstens die Hälfte der Federn in ihr Nest befördern. Es lässt sich dies auch durch die Ähnlichkeit der Federn in einem Neste nachweisen.

Bei ungünstiger Witterung wird die Arbeit der Vögel um Tage, sogar auch um Wochen verzögert; in meinem Falle schneite es während 9—10 Tage des Öfteren und war zu dieser Zeit keine Spur der Meisen in der Nähe des Nestes zu finden. So wie sich aber das Wetter besserte, setzten sie die Arbeit umso eifriger fort.

Während des Bauens lassen sie sehr fleissig ihre Stimme hören; dieselbe ist ein sehr feines „zie—zie“ oder „sie—sie“, dann ein zeterndes „tscherrrr“ oder aber ein „s—tschk“, „s—tschk“, „s—tschik“.

Der Nestbau dauert mit eventuellen Unterbrechungen 15—20 Tage. Das fertige Nest ist vom letzten Drittel des März bis zum zweiten Drittel des April zu finden, je nachdem der Frühling eintritt. In der zweiten Hälfte des April beginnt das Legen der Eier. Das volle Gelege besteht aus 8—12 Eiern, selten aus mehr. Nur nebenbei möchte ich vorläufig erwähnen, dass ich bei einem Neste auch drei oder vier Vögel beobachten konnte. Bisher konnte ich noch nicht beobachten, dass zwei Weibchen miteinander brüteten, doch halte ich es nicht für ausgeschlossen. Diesbezüglich liessen sich noch viele interessante und lehrreiche Beobachtungen machen.

Oraviczabánya, am 20. Oktober 1905.

*

Zusatz. Eines der schönsten Schwanzmeisennester war 1865 in Eresi, Pester Comit, auf der Oberfläche eines Baumstumpfes, ganz frei stehend, gebaut. Dieser kunstvolle Vogelbau glich einem kleinen, aus Stroh und Schilf geflochtenen Bienenkorbe. Die untere Fläche desselben war gerade wie abgeschnitten und wurde nur durch die hineingewebten Spinnenfäden an die Oberfläche des Baumstumpfes befestigt. Dieses Nest kam seinerzeit mitsamt der Eiersammlung des Dr. Julius Tauscher in den Besitz des Erdélyi Múzeum-Egylet.

O. H.